
Inhoud

Inleiding	11
<i>Proloog</i>	
<i>Nederland waterland</i>	
1 – De Elisabethsvloed	17
<i>I. Geloof en kerk</i>	
<i>Nederland krijgt vorm</i>	
1100-1500	
2 – Het timpaan van Egmond	25
3 – Reliekbeeld van de heilige Frederik	30
4 – Miskelk	34
5 – Privéaltaar van een monnik	38
6 – Een werk van barmhartigheid	43

II. Macht en gezag

De toenemende eenwording van de Lage Landen

1300-1550

7 – Zegelstempel van een ridder	51
8 – Geschilderde herinnering aan gesneuvelde ridders	55
9 – Beeldje van een Hollandse graaf	60
10 – Schilderij met de verovering van Rhenen	65
11 – Wapentapijt van Karel v	70

III. Hervorming en opstand

Nederland gaat zijn eigen weg

1520-1600

12 – Dürers portret van Erasmus	77
13 – Bij een beeldenstorm vernield epitaaf	82
14 – Glazen schaal met namen van geuzen	87
15 – Scheepskanon	91
16 – Rekenpenning met de afzwering van Filips II	95
17 – Ontwerp voor het grafmonument van Willem van Oranje	99

IV. De Republiek

Nederland als een zelfstandige staat

1588-1700

18 – De zielenvisserij	105
19 – Het zwaard van Johan van Oldenbarnevelt	111
20 – Harnas van Jacob van Heemskerck	116
21 – Schenkan uit de zilervloot	121
22 – Met bloed doordrenkt hemd van Hendrik Casimir	126
23 – Penning op de Vrede van Münster	131

V. Een burgerlijke samenleving

De Nederlandse identiteit

1600-1700

24 – Profiel van Amsterdam	139
25 – Model van een houtzaagmolen	143
26 – Stilleven met kazen	147
27 – Linnen plooiakraag	151
28 – Aan Constantijn Huygens opgedragen roemer	155
29 – Doelgeweer	160
30 – Een protestantse dorpskerk	165
31 – <i>Het melkmeisje</i> van Vermeer	171
32 – Dolhuisvrouw	175
33 – <i>De Staalmeesters</i> van Rembrandt	179

VI. In de wereld

Nederland overzee

1590-1750

34 – Klok uit het Behouden Huis	185
35 – Peper uit Java	190
36 – De Hartoghschotel	194
37 – Knipsel van Vrijburg	198
38 – Gezicht op het kasteel van Batavia	203
39 – Flessenkeldertje	209
40 – Gouden octrooidoos	213

VII. Hoogtepunten en dieptepunten

Nederland als internationale macht

1650-1700

41 – De Grote Vergadering van 1651	219
42 – Oranjekast	225
43 – Slag bij Ter Heijde	229
44 – Spiegelversiering van de Royal Charles	235

45 – Doodsportret van De Ruyter	239
46 – De lijken van Johan en Cornelis de Witt	244
47 – Willem III in Delfts blauw	249
48 – Pronkmodel William Rex	254

VIII. Consolidatie en Verlichting

Nederland op het tweede plan

1700-1800

49 – Poppenhuis van Petronella Oortman	261
50 – Pruik	266
51 – Kwispedoor	271
52 – Chanoekalamp	275
53 – Stadhoudersstoel	279
54 – Trekschuiten in Leidschendam	283
55 – Spreekgestoelte van Felix Meritis	288
56 – Portret van de familie Van Beeftingh	293

IX. Revolutie en bezetting

Nederland wordt een ander land

1780-1815

57 – Spotprent over Nederland	301
58 – De Rechten van den Mensch en van den Burger	307
59 – Lint van Representant	312
60 – Schoenen van freule Van Dorth	317
61 – De standaardmeter	321
62 – Rijksdaalder van het Koninkrijk Holland	325

X. Gezag en macht

Een nieuw koninkrijk

1815-1860

63 – Staatsieportret van koning Willem I	331
64 – Bord met de provincie Limburg	336

65 – Restant van het uniform van Van Speijk	340
66 – Familiefoto	345
67 – Ambtskostuum van Jan Rudolph Thorbecke	350
68 – Sieraden met vaderlandse heldinnen	355

XI. Koloniale ontplooiing

Nederland als wereldrijk

1815-1940

69 – Japans portret van een Nederlandse familie	363
70 – Diorama van een Surinaamse plantage	369
71 – Javaanse hoffunctionaris	374
72 – Atjehs schild	379
73 – Model van een vuurtoren	384
74 – Fotoalbum over oliewinning	389
75 – Javaan met motor	393

XII. Modernisering en emancipatie

Nederland groeit door

1840-1940

76 – Model van een stoomketel	401
77 – Stereofoto van de spoorbrug bij Culemborg	406
78 – Aquarel van Breitner	411
79 – Abraham Kuyper	417
80 – Ontwerp voor een wandschildering	422
81 – Insigne voor vrouwenkiesrecht	426
82 – Dubbeldekker	430
83 – Muts en stofbril	436
84 – Rietveldstoel	440
85 – De Nieuwe Mens	445

XIII. *Bezetting en vervolging*

Nederland en de Tweede Wereldoorlog

1940-1949

86 – Gebombardeerd Rotterdam	453
87 – Voorzitterskamer van het oorlogskabinet	457
88 – Jas uit concentratiekamp	461
89 – Zakdoek uit een gevangenis	466
90 – Landkaartenjurk	471
91 – Oorlogsscène, geschilderd door een kind	476

XIV. *Vrijheid en ontzuiling*

Nederland als deel van de wereld

1945-heden

92 – Karel Appels <i>Vierkante man</i>	485
93 – Penning over de Watersnoodramp	489
94 – Schelpenportret van Willem Drees	494
95 – Omslagontwerp voor <i>Ik Jan Cremer</i>	498
96 – Blikken presentatiemodel van een Daf	503
97 – Kroningsdag, Amsterdam 1980	507
98 – Symbolisch halssieraad	511
99 – Een ster met euro's	515
100 – Multicultureel tegeltableau	519

De voorwerpen 525

Literatuur 539

Illustratieverantwoording 543